

MINISTERIET FOR
FAMILIE- OG
FORBRUGERANLIGGENDER

30.07.2007

GRUNDNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG
om EU-Kommissionens Hvidbog om en EU-strategi om sundhedsproblemer i relation til ernæring, overvægt og fedme

KOM(2007) 279 endelig

Resumé

Formålet med hvidbogen er at fastlægge en integreret EU-strategi, der skal bidrage til at reducere forekomsten af sygdomme relateret til forkert ernæring, overvægt og fedme. Kommissionen understreger, at den primære kompetence på området ligger hos medlemsstaterne. EU's rolle skal primært bestå i at fungere som koordinator for samarbejdet mellem forskellige interessenter på området – herunder indsamling og udbredelse af bedste praksis - og samtidig udsende et stærkt budskab til interessenterne. EU's indsats bør baseres på at supplere og optimere de tiltag, der træffes på andre beslutningsniveauer (især nationalt) eller på at behandle spørgsmål, der specifikt vedrører Fællesskabets politikker.

Det forventes, at der som udløber af hvidbogen vil blive formuleret en række nye initiativer indenfor såvel sundhed generelt som ernæring, forbrugerbeskyttelse og fysisk aktivitet. Konsekvenserne for beskyttelsesniveauet kan dog ikke vurderes, før forslagene er fremsat.

Baggrund

Kommissionen har ved KOM (2007) 279 af 30. maj 2007 udsendt Hvidbog om ”Europæisk strategi for ernæring, overvægt og fedme”. Hvidbogen er modtaget på dansk den 5. juli 2007. Hvidbogen har karakter af et policydokument, der ikke indeholder konkrete forslag til ny lovgivning.

Baggrunden for hvidbogen er den stigende forekomst af overvægt og fedme blandt alle befolkningsgrupper i EU, og især blandt børn og unge. Kommissionen er ved at udarbejde en række fælles strategier til håndtering af de vigtigste sundhedsproblematikker såsom ernæring og fedme. Med hvidbogen ønsker Kommissionen at iværksætte en række initiativer, der skal bidrage til at forebygge og bekæmpe livsstilssygdomme. Rådet har flere gange opfordret Kommissionen til at fremlægge

en hvidbog på området, senest med sine konklusioner om fedme, fremme af hjertesundheden og diabetes.

Hvidbogen er blandt andet udarbejdet på baggrund af høringsvar til Grønbogen om ”Fremme af sunde kostvaner og fysisk aktivitet – En europæisk dimension i forebyggelsen af overvægt, fedme og kroniske sygdomme”, der udkom i december 2005. Den danske regering afgav i den forbindelse et officielt høringsvar.

Hvidbogen bygger videre på Kommissionens øvrige initiativer på området, der bl.a. omfatter den europæiske interessentplatform for kostvaner, fysisk aktivitet og sundhed til fremme af udvekslingen af god praksis blandt interessenter, der blev oprettet i marts 2005, samt netværket om ernæring og fysisk aktivitet for myndighedsrepræsentanter, der blev oprettet i 2003.

Tiltagene skal iværksættes på alle beslutningsniveauer – lige fra det lokale niveau til fællesskabsplan. Fællesskabets indsats vil enten ledsage gennemførelsen af alle Fællesskabets relevante politikker og aktiviteter eller, når det anses for påkrævet, være et supplement til de nationale politikker; jf. EF-traktatens artikel 152.

Nærhedsprincippet

Eftersom der ikke er tale om stillingtagen til konkrete forslag, er der ikke redegjort for nærhedsprincippet i denne sammenhæng.

Formål og indhold

Formålet med hvidbogen er at fastlægge en integreret EU-strategi, der skal bidrage til at reducere forekomsten af sygdomme relateret til forkert ernæring, overvægt og fedme.

Hvidbogen definerer ikke nogen ny eller mere markant rolle for EU på området og lægger ikke overordnet op til egentlige nye, markante initiativer på EU-niveau, men opsummerer primært initiativer, der allerede er iværksat eller er forudset iværksat. Alle tiltag på området bør baseres på, at individet grundlæggende selv er ansvarlig for sin egen og sine børns levevis, at kun velinformede forbrugere kan træffe kvalificerede valg, samt at der er behov for at integrere indsatserne på tværs af både politikområder og niveauer.

Kommissionen understreger, at den primære kompetence på området ligger hos medlemsstaterne. Forskellene i kostvaner og politikmodeller er store mellem EU-landene, og samtidig vil en lang række initiativer mest hensigtsmæssigt kunne iværksættes tættere på borgerne på regionalt eller lo-

kalt plan. På baggrund af de indkomne høringssvar til Grønbogen fremhæver Kommissionen, at der synes at være bred konsensus om, at EU's rolle især skal bestå i at bidrage til et styrket samarbejde mellem de relevante interessenter, således at det sikres, at indsatsen på området er multisektoriel. Kommissionen vil ligeledes fokusere på at kortlægge og formidle viden om best practice.

Kommissionens skal således primært fungere som koordinator for samarbejdet mellem forskellige interessenter på området – herunder indsamling og udbredelse af bedste praksis - og samtidig udsende et stærkt budskab til interessenterne. EU's indsats bør baseres på at supplere og optimere de tiltag, der træffes på andre beslutningsniveauer (især nationalt) eller på at behandle spørgsmål, der specifikt vedrører Fællesskabets politikker. Her tænkes blandt andet på den fælles landbrugspolitik, samt tiltag vedrørende det indre marked i form af eksempelvis lovgivning om næringsdeklaration og godkendelse af sundhedsanprisninger.

I henhold til høringssvarene til Grønbogen lægger de berørte erhvervsdrivende desuden vægt på, at EU fokuserer på at undgå forskellige og muligvis modstridende nationale regler, der kan virke konkurrenceforvridende.

Med hensyn til forholdet mellem selvregulering og EU-lovgivning lægger Kommissionen op til, at der i de kommende år skal sættes på frivillig selv- og samregulering, eftersom denne form har vist gode resultater i regi af blandt andet EU's interessentplatform. Kommissionen lægger op til en samlet evaluering af indsatsen i 2010.

Kommissionen har i forbindelse med lanceringen af Hvidbogen udtalt, at industrien ikke dermed var "fredet" for lovregulering på området. Der ville bare være tale om forskellige nationale lovgivninger, hvorved industrien risikerer at stå overfor 27 varierende regelsæt. Truslen herom vil efter Kommissionens opfattelse være et incitament til at skabe frivillige resultater.

Kommissionen definerer en række grundlæggende principper for initiativer, a) der ikke kun skal vedrøre overvægt, men sundhed mere bredt, b) skal gå på tværs af sektorer, instrumenter mv., c) lokale og private aktører spiller en vigtig rolle, samt ikke mindst d) styrket monitorering er vigtig for at kunne afgøre, hvilke initiativer, der virker.

Ansvar for konkrete tiltag placeres primært hos partnerskaber indenfor rammerne af den Europæiske Platform og lignende nationale platforme/netværk, samt hos de enkelte medlemsstater. Kommissionen lægger op til at lancere en såkaldt "High level group", der skal sørge for, at politikidéer og praksis udveksles på tværs af medlemsstater og politikområder.

Hvidbogen behandler en række politikområder, der har betydning for udviklingen i borgernes sundhed, herunder bedre forbrugeroplysning, øget tilgængelighed af sund mad og fysisk aktivitet, samt styrket erfaringsudveksling og fælles overvågningssystemer mellem medlemsstaterne:

Kommissionen arbejder på at revidere lovgivningen om næringsdeklarationer, og heri indgår overvejelser om indførelse af obligatoriske næringsdeklarationer, anvendelse af egentlig symbolmærkning mv. Kommissionen fremhæver, at EU's fælles landbrugspolitik bør bruges som et redskab til at fremme sunde kostvaner. Eksempelvis nævnes den igangværende reform af markedsordningerne for frugt og grønt, hvor det blandt andet er besluttet at fremme forbruget indenfor bestemte miljøer, såsom skoler. Kommissionen opfordrer de private interessenter til at bidrage til indsatsen ved blandt andet at fremme tilgængeligheden af sunde fødevarer vha. ændring af fødevarers sammensætning og god praksis i detailhandlen, styrke forbrugeroplysningen ved at bakke op om nationale mærknings- og markedsføringsregler, samt støtte kampagner for fysisk aktivitet.

Kommissionen anerkender desuden, at der er en høj grad af social ulighed, i forhold til forekomst af overvægt, og Kommissionen vil i 2007 finansiere en undersøgelse af sammenhængen mellem fedme og socioøkonomisk status med henblik på at vurdere, hvilke initiativer, der er mest effektive i forhold til disse grupper. Kommissionen vil desuden understøtte særlige oplysnings- og uddannelseskampagner – især rettet mod sårbare grupper såsom børn.

Kommissionen lægger op til at styrke vidensopbygningen og forskningen på området indenfor blandt andet viden om determinanter for fødevalg, forbrugernes adfærd, samt forebyggelse af overvægt hos spædbørn, børn og unge. Endelig tilkendegiver Kommissionen, at der er behov for mere ensartede og sammenlignelige data om udviklingen i overvægt og i fødevarerforbruget. Samtidig skal de eksisterende nationale tiltag kortlægges systematisk, så de kan anvendes til gavn for alle. Kommissionen lægger op til, at der skal tilvejebringes flere Europæiske data om befolkningernes sundhedsstatus, livsstil og ernæringsmønstre. Bedre data skal således være en hjælp til at evaluere medlemsstaternes indsatser og fastslå, hvilke initiativer, der har effekt.

Udtalelser

Eftersom der ikke er tale om et forslag til ny lovgivning, skal Europa-Parlamentet ikke udtale sig.

Gældende dansk ret

Hvidbogen indeholder forslag til initiativer på en lang række områder, der rækker ind over flere danske ressortområder.

Kommissionens reelle ambitionsniveau vil først blive afspejlet, når der i de kommende år formuleres mere konkrete forslag, initiativer mv. på en række strategiske områder. Det gælder fx mærkningsregler, ernæringsprofiler, markedsføring og fælles overvågningssystem for udviklingen i overvægt.

Konsekvenser

Hvidbogen indeholder ingen forslag til ny lovgivning og har derfor for nuværende ingen lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

Det må imidlertid forventes, at der som udløber af Hvidbogen vil blive formuleret en række nye initiativer indenfor såvel sundhed generelt som ernæring, forbrugerbeskyttelse og fysisk aktivitet. Konsekvenserne for beskyttelsesniveauet kan dog ikke vurderes, før forslagene er fremsat.

Høring

Hvidbogen er af Fødevarestyrelsen udsendt i høring til en bred kreds af interessenter – primært på fødevarerområdet. Et resumé af de indkomne høringssvar er vedlagt.

Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen hilser hvidbogen velkommen og finder, at den indeholder en række positive elementer. Regeringen er enig i Kommissionens grundlæggende tilgang i form af, at ansvaret primært ligger hos medlemsstaterne, og at EU's initiativer skal understøtte og supplere medlemsstaternes tiltag.

Regeringen er særligt positiv overfor Kommissionens initiativer om styrket og systematisk erfaringsudveksling og indsamling af fælles, sammenlignelige overvågningsdata. Regeringen bakker også op om behovet for, at EU spiller en rolle i forhold til fælles regler for næringsdeklaration og mærkning, samt tilrettelæggelse af den fælles landbrugspolitik, så sundhedspolitiske aspekter inddrages eksempelvis i form af frugt og grønt til skolebørn. Regeringen vil holde Kommissionen fast i forhold til de fastsatte evalueringsfrister, og herunder vurderingen af, om der er behov for yderligere tiltag efter 2010.

Generelle forventninger til andre landes holdninger

Man er fra dansk side ikke bekendt med offentlige tilkendegivelser om Hvidbogen fra andre medlemslande.

Tidligere forelæggelse for Folketinget

Hvidbogen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.